

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 d. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Êr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Cuvântare

pronunțată de Prea Sântia Sa, părintele Episcop al Aradului Ioan Meștanu, la deschiderea sesiunii ordinare a sinodului eparchial aradan din 1897.

**Christos a înviat!
Domnilor deputați!**

Mă bucur foarte, Dlor deputați, că și în acest period sinodal în care intrăm, clerul și poporul, cu puține excepțiuni, tot pre D-Voștră vechii săi reprezentanți, V'a distins cu încrederea, alegându-vă de membrii acestui sinod eparchial; deci Vă salut pre toți din inimă și la acastă ocaziune, poftindu-Vă încă mulți ani de împreună conlucrare rodnică, la întărirea și prosperarea bisericii noastre străbune.

Nici când n'a fost, Dlor deputați, atât de simțită trebuința de o asemenea conlucrare comună, armonică, înțeleptă și bine cumpenită a noastră a tuturor, ca și în timpul de față, când pré bine vedeți, cât de îngrițore este starea bisericii străbune; când pre lângă multe alte rele, binecunoscute și D-Voștră, ne mai amenință greu încă un nou curent bolnăvicios, lățit tare în societate, și care durere atinge și pre unii membrii ai bisericii noastre. Curentul neconfesionalității, ce tinde a înstreina pre ómeni de biserică și de Dumneșeu.

Deși au mai obvenit Dlor deputați, și în zilele părinților nostri multe și feliurite cercări grele preste biserică noastră străbună, când mulțime de popor era fără de preoți, diecese fără de episcopi; când preoții nostri, pre lângă că erau supuși altor biserici, mai purtau alătura cu poporul și sarcina iobăgiei și alte asemenea stări dureroase; dar biserică cea viuă, în-

suflețită de un puternic simț religios, a dăvins tóte cu ajutoriul lui Dumneșeu.

Astăzi însă D-lor deputați, pornirile contra bisericeii sunt cu mult mai amenințátore, mai ales pentru-că și sémșul religios a mai slăbit de cum era în zilele părinților nostri, ér curentul semnalat tinde a'l slăbi tot mai mult, și așa a înstreina pre ómeni de biserică și de Dumneșeu.

În fața acestui și altor asemenea curente amenințátore, ni se impune D-lor deputați, cea mai imperioasă datorință de a paralisa, din tóte puterile dăunósele urmări a-le acelora, nu numai în interesul propriei nóstre existențe; dar și în acela al iubitei nóstre patrii.

Pentru paralizarea acelora nu ne rămâne Dlor deputați, decât concentrarea tuturor forțelor nóstre morale în combaterea lor, cu cuvântul și cu fapta, la tóte ocaziunile; ér de altă parte în desvoltarea și cultivarea în măsură tot mai mare, a simșului religios, arma cea mai puternică și neînvingibilă, contra ori-căror curente periculoase.

Din asemenea îndemn au purces și fericțiții nostri înaintași atunci, când au redat bisericeii străbune vechile ei aședăminte sinodale în forma de acum. Au prevăđut adecă, acei demni înaintași asemenea cercări grele, și de aceea au și angagiat pre toți factorii bisericeii, clerici și mireni, la împreună conlucrare, nu numai întru apărarea bisericeii de cercări amenințátore; dar și întru întărirea și desvoltarea ei, ca să rămână și în viitor, pentru tóte timpurile ceea-ce fú și în trecut; întărirea noastră în cercări, mângăerea noastră în necazuri, scutul și adăpostul nostru contra tuturor tentațiunilor.

Tot din asemenea îndemn a purces și clerul și poporul nostru, biserica cea viuă a Domnului, când V-a onorat pre D-Vóstră, D-lor deputați, cu încrederea lor la acest sinod eparchial, angajându-Vă de împreună lucrători la întărirea și înaintarea bisericei noastre naționale și așa punând și în grija D-Vóstră sórtea ei viitoare.

Precum binevoiți a vedé D-lor deputați, aveți o mare și frumoasă chiámare, dar totodată grea și cu mare răspundere încă și în timpuri mai bune, cu atât mai grea însă în timpuri critice, ca și cele de acum, când trebuie să cumpénim tare bine tóte lucrările nóstre.

Deși înțelepciunea D-Vóstră va afla calea cea mai bună a rezolvirii problemelor ce Vă așteptă, totuși țin și din parte-mi a indigita, că în asemenea împrejurări grele, între altele, — să nu perdem din vedere, că nimica nu este mai folositor și mai sigur ducător la scop, ca și dezvoltarea și cultivarea simțului religios, în măsură tot mai mare, între membrii bisericei nóstre, și prin acésta paralisarea tuturor curentelor periculóse.

Deci una dintre principalele nóstre chiámări să fie, D-lor deputați, a lucra din tóte puterile la dezvoltarea și cultivarea simțului religios, carele a întărit și pre fericirii nostri părinți, întru înfruntarea tuturor cercărilor grele, trecându-i fără pericol, pre ei și pre noi, de alungul veacurilor, prin tóte vicisitudinile timpurilor.

Dezvoltarea și cultivarea acelu simț religios se póte ajunge D-lor, printr'o conlucrare armoniósă și înțeleptă în dóue direcțiuni, și anume: într'o direcțiune de a sfátui și a îndemna pre toți credincioșii nostri la cele bune și folositóre, și într'alta, de a-i feri de cele rele și păgubitóre.

Îndemnarea la cele bune și folositóre, se face prin arătarea și convingerea alor nostri despre însemnătatea și bunătatea strămoseșcii nóstre biserice naționale, — întărirea și mântuirea noastră, scutul și adăpostul nostru cel puternic, de-alungul veacurilor; prea buna noastră maică, care ne-a întrunit la sinul ei într'un corp național bisericesc ca într'o familie, cu limba și datinile străbune; precum și dacă DVóstră toți nu numai veți sprigini pre preoții nostri în acéstă direcțiune, dar încă veți și conlucra alături cu dênșii și cu fruntașii poporului și cu toți cei mai de aproape ai DVóstră, prin cuvânt și prin fapte, la susținerea și dezvoltarea religiosității în dopor, cercetând cât mai regulat sfânta biserică, în-

deplinind poruncile ei, și astfel premergând cu bune exemple în tóte datorințele și virtuțile creștinești.

Ér ferirea alor nostri de rele și îndemnarea la cele bune, se va poté ajunge, decă la tóte ocaziunile bine venite, vom combate cu toții tóte scăderile observate în societatea noastră; și decă de altă parte vom recomanda alor nostri cercetarea bisericei, purtări bune și cuviincióse, dragostea și bună înțelegerea, bărbăția și cruțarea, spriginirea aședémintelor nóstre culturale, și mai pre sus de tóte bunăcreșterea tinerimei în religiositate și întru învățăturile cerute de spiritul timpului.

Pentru-ca însă asemenea învățături se fie bine primite de toți ai nostri, este neapărat de lipsă, ca acelea mai întâiu noi înși-ne să le practicăm, premergând în tóte cu bune exemple. Așa de exemplu când vom combate relele observate la alții, mai întâiu noi înși-ne se fim curați de ele; ér când vom îndemna la cercetarea bisericei, la pace, dragoste, bună înțelegere și alte asemenea virtuți frumoșe, mai întâiu noi înși-ne, cu cei mai de aproape ai nostri, să le practicăm.

Este timpul suprem D-lor deputați, să ne interesăm cu toții din tóte puterile de sórtea bisericei nóstre naționale, basa existenței nóstre, căci între asemenea împrejurări critice nu este de ajuns numai singură lucrarea preoțimei, ci se cere imperios că toți fruntașii nostri, și în primul rând DVóstră, unul fie-carele și toți împreună, să luați parte la sarcina apostoliei, mai ales cu privire la dezvoltarea și cultivarea simțului religios în toți ai nostri, — căci dela o atare conlucrare comună și harmonică a noastră a tuturor, depinde sórtea și viitorul bisericei nóstre celei viue, a clerului și poporului nostru, de care este tare stréns legată și sórtea noastră a tuturor.

Este timpul suprem D-lor deputați, să justificăm cu toții, tot mai mult, încrederea alegătorilor nostri, prin un interes viu ce-l purtăm la inimă față de biserica străbună, și prin acésta de binele și fericirea noastră vremelnică și vecinică.

În deplină convingere, că și DVóstră sunteți însuflețiți de asemenea dorințe, și așa conform împrejurărilor veți conlucra din tóte puterile la întărirea și prosperarea bisericei nóstre celei viue; după-ce mai nainte am implorat și Darul și ajutoriul lui Dumnezeu asupra noastră și a lucrărilor nóstre, dechiar sesiunea sinodului nostru eparchial ordinariu pentru anul 1897 de deschisă.

Adunarea generală

a fondului preoțimii din diecesa Aradului.

Ieri s'a întrunit în adunarea generală ordinară a anului curent reprezentanța preoțimii din eparchia sub presidiul Pré Sântiei Sale pârintelui Episcop Ioan Meșian spre a examina rațiociniul fondului preoțesc pe anul 1896. După cuvântul de deschidere pronunțat de Pré Sântia Sa, ascultat de adunare cu un viu interes se trece la ordinea zilei, și comisiunea emisă prin raportorul ei, protopresviterul Voicu Hamsea raportază, că comisiunea examinând starea și rațiociniul fondului pe anul 1896, și scontrând cassa, a aflat, că fondul se administrează în cea mai bună ordine, și propune a-se lua starea fondului la cunoștință și în deosebi a-se exprima Pré Sântiei Sale mulțămire pentru înființarea și buna administrarea acestui fond.

Adunarea generală, după ce se ceteșc în special venitele și erogatele fondului din anul trecut ia la cunoștință cu plăcere și pre lângă aprobare rațiociniul fondului pe anul 1896, și exprimă Pré Sântiei Sale mulțămire protocolară pentru părintesca îngrijire, arătată către clerul și poporul eparchiei și prin înființarea și buna administrare a acestui fond.

Tot de odată în considerarea, că această adunare generală a fondului preoțesc este a douădecea dela înființarea lui, — adunarea generală constată cu viiă mulțămire, că deși fondul preoțesc a împărțit în decursul anilor espirați o sumă considerabilă în ajutoare la preoți, la văduve și orfani preoțesci, — totuși fondul a ajuns la o sumă considerabilă, că averea fondului este investită cu deosebire în realități cumpărate în condițiuni avantagiöse, și că judecând după trecut fondul va crește, și va poté contribui în măsură tot mai mare la ajutorarea preoțimii; și luând act cu mulțămire despre modul, în carele acest fond s'a dezvoltat, și a sporit dă expresiune cu deplină mulțămire faptului acestuia prin inducere în protocol, — repeșind Pré Sântiei Sale expresiunea de mulțămire.

Înregistrând pe scurt decursul acestei adunări constatăm și din parte ne cu bucurie progresul și sporirea fondului preoțimii din eparchia Aradului adăogând, că acest fond este una din cele mai frumoșe creațiuni ale timpului nostru. Sântem siguri, că acest fond va deveni din an în an un factor tot mai puternic și mai însemnat în dezvoltarea ulterioară a clerului și poporului din eparchia Aradului.

Adunarea generală

a reuniunii învățătorilor nostri din protopresviteratele situate de-a drépta Murășului aparținătoare la jurisdicțiunea Consistoriului eparchial din Arad.

Joia trecută în săptămâna luminată s'a ținut adunarea generală a reuniunii învățătorilor nostri din protopresviteratele situate de-a drépta Murășului.

Ți de adevărată sərbătore a fost această pentru școla noastră, și a învățământului și a școlei noastre confessionale.

Am vădut în această ți, că învățătorii nostri s'au grăbit din locuri aprópe și departe, ca în sinul reuniunii să arăte, și să-și vädescă cunoștințele cășcigate pe terenul învățământului și educațiunii religioșe a poporului nostru.

Adunarea generală, de care vorbim, a avut un caracter sərbătoreșc, precum i-se cuvine unei adunări, carea se ocupă de cestiunile subline, cari privesc educațiunea neamului nostru.

La caracterul sərbătoreșc al acestei adunări a contribuit cu deosebire două momente, și anume: faptul că și de astă data Pré Sântia Sa părintele Episcop Ioan Meșianu a participat la lucrările adunării, precum și faptul, că disertațiunile didactice ținute de dnii învățători conform programului publicat au fost lucrate cu multă îngrijire.

Despre decursul adunării înregistrăm următoarele:

La órele nouă înainte de améđi membrii reuniunii s'au adunat în biserica catedrală, și au asistat în corpore la invocarea Duchului sfânt.

După servițiul divin dnii învățători s'au întrunit în sala mare a seminarului diecesan, unde după ce s'a constatat numărul celor preșenți s'a emis o deputațiune de cinci membri, ca să invite pre Pré Sântia Sa la adunare.

Sosirea Pré Sântiei Sale a constituit un solemn moment în sinul adunării, pentru că bine se sânt fii când väd între dênși pre părintele lor iubit și îngrijit de sórtea lor viitoră.

După sosirea Pré Sântiei Sale dlu president al reuniunii, profesorul seminarial Teodor Ceonțea ținu discursul de deschidere, un nimerit discurs-program pentru lucrările reuniunii și preste tot pentru o rodnică lucrare pe terenul învățământului. A vorbit presidentul-coleg al învățătorilor adunați din inimă, pentru ca să pëtundă la inimă. Sentimentul nobil, și conștiința sublinei datorințe constituiesc spiritul și tonul învățământului. Acestui sen-

timent nobil și acestei sublime și dumnezeiesci conștiințe întru împlinirea datorinței pre terenul educațiunii i-s'a dat o nimerită espresiune prin discursul presidial.

După acest discurs ascultat cu viu interes, — adunarea generală prin rostul presidentului ei în termini călduroși bineventă pre Pré Sântia S'a. pre ilustrul prelat, carele în decurs de 22 de ani, de când se află în fruntea afacerilor eparchiei Aradului a lucrat cu zel și activitate neobosită și cu mult succes întru ridicarea învățământului nostru confesional.

După acest discurs de bineventare luând cuvântul Pré Sântia Sa prin un părintesc discurs arată și desvoltă situațiunea și chiămarea învățătorului confesional între împrejurările, în cari ne găsim. A vorbit prin acest discurs părintele cu fiii, și între altele a accentuat cu deosebire două momente și anume: a) să nu ne descurajeze curente de dușmănoasă sfinteii evanghelii ale vremii, în carea trăim, și b) chiar pentru că grea este vremea, în carea trăim, să ne inspirăm prin dughul sfinteii evanghelii în conștiința noastră de lucrători întru crescerea poporului pentru o activitate cât mai rodnică în agrul cel sfânt al Domnului, pre terenul educațiunii religioase a poporului nostru. Poporul nostru este popor eminalemente creștin, și educațiunea lui este numai atunci nimerită, dacă este în deplină consonanță cu credința lui în Dumnezeu, cu alipirea și iubirea de legea și biserica strămoșescă și cu datinele și aședămintele religioase. A mai adaos apoi P. S. S. în acest discurs între altele și împrejurarea, că activitatea pre terenul învățământului este numai atunci mănăsă, dacă toți factorii chiămați la lucru pre acest teren lucrază în deplină armoniă. Pre acest teren de lipsă este, să-ne emancipăm, și să-ne ridicăm preste ori ce cestiune, ce ar poté să-ne împedece rodnică noastră lucrare, și să avem în vedere numai scopul mare, ce-l urmărim prin învățământ și educațiune.

Discursul Pré Sântiei Sale a fost ascultat cu deplină pietate, și își va avé, sântem siguri, ródole sale pre terenul învățământului astăzi și în viitoriu.

După acésta învățătorul dela școla de aplicațiune dela seminariul diecesan, Georgiu Stan, aducând în sală dece elevi dela acésta școlă, ținu conform programei prelegerea practică asupra întroducerii elevilor în „frângerile vulgari.“ Prin acésta prelegere și prin răspunsurile precise, cari le dedeau elevii la întrebările puse s'a vădută că prele-

gătorul este învățătorul dibaciu al unei preparandii, carea este cea mai vechiă în Metropolia noastră.

După acésta s'a cetit raportul general al comitetului, raport din carele s'a vădută, că comitetul reuniunii și subreuniunile din singuratecele protopresviterate și-au făcut consciențios datorința în interesul desvoltării învățământului și în anul espirat.

Raportul comitetului s'a transpus spre studiare unei comisiunii esmise din sînul adunării.

Cu acésta 'a terminat ședința de înainte de amédi.

În ședința ținută după amédi dlu învățătoriu Nicolau Boscaiu a ținut disertatiunea: „Învățământul poporal.“

Disertatiunea acésta a fost bine lucrată și ascultată cu un viu interes. Punctul cardinal în acésta disertatiune a fost o iconă viiă a scopului, carele îl urmărim prin școla noastră confesională, de a cresce pre elevi, ca să fiă buni creștini și ómeni capaci a lupta între ori-ce împrejurări cu necazurile și greutățile vieții.

Școla noastră elementară urmăresce scopul: de a cresce din elevi creștini buni capaci a lupta cu înlesnire în contra greutăților și necuzurilor vieții.

Se cetesce raportul cassariului, bibliotecariului și controlorului, cari se predau unei comisiunii censurătoare.

Dlu învățătoriu Damaschin Medrea cetesce disertatiunea „Împératul și Regele Iosif II.“ Acésta disertatiune succésă istorică a fost lucrată după tóte recerințele didactice. Cu deosebire ne-a satisfăcut modul, în carele disertantele țintesce a contribui prin învățământul istoriei la formarea caracterului elevilor.

Se cetesce apoi raportul comisiunii esmise înainte de amédi asupra raportului general al comitetului central, carea prin raportorul ei, dlu învățătoriu Ioan Efticiu propune, și adunarea generală, constatând, că comitetul central a satisfăcut pre deplin chiămării sale iea acest raport în general și în special la cunoscință. De asemenea se iea la cunoscință și raportul comisiunii esmise pentru censurarea raportului cassariului, bibliotecariului și controlorului, care se iea la cunoscință, cu inviațiunea, ca comitetul central să întreprindă pașii de lipsă pentru incassarea tacselor restante dela membrii.

Se cetesc apoi disertatiunile: „Necessitatea educațiunii religioase și factorii săi“ de Vasiliu Suciu. „Însemnătatea istoriei în școla poporală,“ de Vasiliu Iliș, și „Învățătorul, familia și inspecțiunea școlară

de Mihaiu Vidu, cari tóte au fost bine lucrate și ascultate cu plăcere de membri.

Cu acésta adunarea generată terminându-și agen-dele s'a iucheiat.

Frângerile vulgare.

Prelegere practică ținută în 29 Aprilie n. a. c. la aduna-rea generală ordinară a reuniuni inv. aradane dist. din drépta Muréșului de George Stanin, la școala de model din Arad.

a) Noțiunea frângerilor v.

(Inv. arată un bățișor lung de vre-o 4 dem. încres-tat de mai nainte pe trei locuri asemenea departe de olaltă) și dice: Ce țin eu în mână? (. . . . un bățișor) Lipsește ceva din bățișorul acesta? (. . . . nu lipsește nimica. Insemnați-vé: Dacă din bățișo-rul acesta nu lipsește nimic, noi di-cem că e întreg. Cum dicem dar? Pentru-ce? Ce ne infățișează dar bățișorul acesta? (. . . . un întreg) Priviți acum cu toți? Ce poți vedea lóne la bățișorul acesta aici, aici și aici? (Inv. arată crestătu-rile) (. . . . că e crestată). Pe câte locuri e crestată bă-tișorul acesta? (. . . . pe 3 locuri.) Priviți acum ce fac eu cu bătișorul acesta! Spune Petre. Ce am făcut eu? (. . . ai rupt bătișorul). Insemnați-vé în loc de rupt mai frumos dicem frânt. Acésta se face pentru ca să putem ajunge la numirea frânger e). Cum dicem dar mai fru-mos în loc de rupt? (. . . . frânt.) Ce am făcut eu dar cu bătișorul acesta? (. . . ai frânt bătișorul). In câte părți am frânt eu bătiș.? (. . . în 4 părți.) Étă ți-le dau în mână, priveștele mai de aprópe! Ce ai aflat care din aceste părți e mare mare? (. . . Sunt ase-menea.) Cum a fost mai nainte bătișorul? (. . . întreg) Apoi ce am făcut cu întregul? (. . . l'ai frânt.) In câte părți am frânt întregul? (. . . . în 4 părți) Arată o parte! Arată 2 părți! Arată 3 părți! Care e mai mare? (Sunt asemenea) Insemnați-vé: Una sau mai multe părți asemenea de mari dintr'un întreg se numește frângere. Cum se numește dar! . . (. . . . se numește frângere.) Ce numim frângere? (. . . una sau mai multe părți asemenea de mari din-tr'un întreg.) Ce este dar o parte de acésta? (. . frân-gere) Ce sunt două părți de acestea? (. . . frângere.) Ce sunt 3 părți? (. . . frângere)

(Invătătorul arată acuma un alt bătișor care încă de mai nainte e crestată pe la mijloc spre a intui jumătate și întrébă): Ce țin eu acum în mână? (. . . . un bătișor.) Lipsește ceva din bătișorul acesta? (. . . nu lipsește nimica.) Fiind-că din bătișorul acesta nu lipsește nimica cum este el? (. . . el este întreg.) Ce ne infățișează dar' bătișorul acesta? (. . . un întreg) Priviți bine la el! Spune George ce veđi la bătișorul a-cesta aici? (Inv. arată crestetura) (. . . că e crestată.) Pe câte locuri e crestată bătișorul acesta? (. . . pe un loc) [Acum inv. frânge bătișorul în 2 părți asemenea de mari.] Ce am făcut eu cu acest bătișor? (. . . ai rupt băti-șorul.) Ce am învățat cum dicem mai frumos în loc de

rupt? (. . . mai frumos dicem frânt.) Ce am făcut eu dar? (. . . ai frânt bătișorul.) In câte părți am frânt eu bătișorul acesta? (. . . . în 2 părți) Étă ți-le dau în mână. Ce ai aflat, care din aceste părți este mai mare? (. . . sunt asemenea de mari.) Cum a fost bătișorul mai nainte? . . . întreg. Ce am făcut eu apoi cu întregul? (. . . . ai frânt întregul) In câte părți am frânt între-gul? (. . în 2 părți). Ce ai aflat care e mai mare? (. . . sunt asemenea). Insemnați-vé: Dacă un în-treg îl împărțim în 2 părți asemenea de mari, o parte de aceea se numește o ju-mătate. Cum se numește dar? (. . . jumătate) Rep. Cum se numește dar o parte de acésta? (. . . o jumé-tate.) Arată și tu lóne o jumătate! Arată 2 jumătăți! Pune-le la olaltă! Cât fac la olaltă două jumătăți? (. . . un întreg.) Câte j mătăți are dar un întreg? (. . . 2 jumătăți.) Câte jumătăți are un măr? (. . . 2 jumătăți.) Câte jumătăți are o pâne? (. . 2 jum.)

2) (Inv. ér arată elevilor un al treilea bătișor care ér' de mai nainte crestată pe 2 locuri, spre a intui trei-me a.) Dar acum ce țin eu în mână? (. . . un bătișor) Lipsește ceva din bătișorul acesta? (nu lipsește nimica) Fiind-că din bețișorul acesta nu lipsește nimica, cum este el? (. . . întreg.) Ce poți vedé și la bețișorul acesta aici și aici? (arătând cresteturile) (. . . că e crestată.) Pe câte locuri e crestată bătișorul acesta? (. . . pe 2 locuri.) Priviți cu toți! Inv. frânge bătișorul în 3 părți asemenea de mari și apoi dice: Ce am făcut eu cu bătișorul acesta? (. . . ai frânt bătișorul.) In cât părți am frânt eu bătișorul acesta? (. . . în 3 părți.) Priviți! care din aceste părți este mai mare? (. . . sunt asemenea). Cum a fost mai nainte bătișorul? (. . . întreg). Dar apoi ce am făcut cu în-tregul? (ai frânt întregul) In câte părți am frânt între-gul? (. . . în 3 părți). Ce ați vedut, care e mai mare? (. . . sunt asemenea de mari.) Insemnați-vé: Când un întreg îl împărțim în 3 părți aseme-nea de mari o parte de aceea se numește o treime.

Ce am învățat dar? Spune și tu Petre! (Rep.) Cum se numește dar o parte de acésta din întreg? (. . . o treime). Arată-mi și tu aci o treime! Arată 2 treimi! Arată 3 treimi! Punele la olaltă. Cât fac la olaltă 4 tréimi? (. . . un ntreg). Așa dar un întreg câte tréimi are? (. . . 3 tréimi).

3) (Inv. ér arată elevilor un al patrálea bătișor care încă de mai inainte e crestată pe 3 locuri asemenea de departe spre a intui pătrarul.)

Inv. intrabă: Dar acuma ce țin eu în mână? (. . . un bătișor). Lipsește ceva din el? (. . . nu lipsește ni-mica). Fiind-că din bătișorul' acesta nu lipsește nimica cum este el? (. . . . întreg). Dar ce putem vedé și la băt. acesta? aici, aici și aici? (aratând crestăturile.) (. . . . că e crestată). Pe câte locuri e crestată bătișorul acesta? (. . . . pe 3 locuri). Priviți cu toți! (Inv. frânge băt. în 4 părți asemenea de mari.) Ce am făcut eu acum? (. . . ai frânt bătișorul.) In câte părți am frânt eu băt? (. . . în 4 părți). Priviți! Care

din aceste părți este mai mare? (. . . sunt asemenea de mari). Cum a fost mai înainte băt? (. . . întreg.) Dar apoi ce am făcut cu întregul? (. . . ai frânt întregul). În câte părți am frânt eu întregul? (. . . în 4 părți). Ce ați vădut care din aceste părți este mai mare? (. . . sunt asemenea de mari). Însemnați-ve ér: D a c ă u n întreg îl împărțim în 4 părți asemenea de mari o parte de aceea se numesce un pătrar.

Ce am învățat dar? (Rep.) Ce este dar o parte de aceasta? (. . . un patrar). Arată și tu Ioane un patrar! Arată 2 patrare! Arată 3 patrare! Arată 4 patrare! Cât fac la olaltă 4 patrare? (. . . un întreg). Așa dar, un întreg câte patrare are? (. . . 4 patrare). Câte patrare are o pâne? (. . . 4 patrare). Dar un metru câte patrare are? (. . . 4 patrare). Câte patrare are un florin? (. . . 4 patrare). Acum inv. arată elevilor un măr întreg. Ce am eu în mână? (. . . un măr). Lipsesce ceva din mărul acesta? (. . . nu lipsesce). Dacă din el nu lipsesce nimica cum este? (. . . întreg). Priviți cu toți! (Inv. împărțește mărul în 4 părți asemenea de mari). Ce am făcut eu acuma? (. . . ai împărțit mărul.) În câte părți am împărțit eu mărul? (. . . în 4 părți). Privește-le bine! Care din părțile acestea este mai mare? (. . . sunt asemenea). Cum a fost mărul mai înainte? (. . . întreg). Dar apoi ce am făcut cu întregul? (. . . l'ai împărțit). În câte părți l'am împărțit? (. . . în 4 părți). Ce ați vădut, care e mai mare? (. . . sunt asemenea de mari). Ce am învățat? Dacă împărțim un întreg în 4 părți asemenea de mari, cum se numesce o parte de aceea? (. . . un pătrar). (Cum se numesce dar o parte de acesta?) (. . . un patrar). Arată Ioane un pătrar de măr! Arată 2 patrare! Arată 3 patrare! Care e mai mare? (. . . sunt asemenea). Cum se numesce una sau mai multe părți asemenea de mari dintr'un întreg? (. . . frângere). Ce este dar' un pătrar? (. . . frângere). Ce-s două patrare? (. . . Ce-s trei patrare? Câte patrare are dar un întreg? (4 patrare). Câte patrare are un florin? (. . . 4 patrare). Câți cruceri face un pătrar de florin? (. . . 25 cr.) Dar 2 patrare? (. . . 50 cr.) Dar 3 patrare de florin câți cruceri fac? (. . . 75 cr.) Dar 4 patrare de florin? (. . . 100 cr.) Câte luni sunt într'un an? (. . . 12 luni) Dar într'un pătrar de an câte luni sunt (. . . 3 luni). Câte în 2 pătrări de an? (. . . 6 luni). Câte în 3 pătrări? Spune tu Petre! Intr'o oră câte minute sunt? (. . . 60 minute.) Dar acum, într'un pătrar de oră câte minute sunt? (. . . 15 minute). Și în 3 pătrări de oră? (. . . 45 minute.)

(Prin acestea tractări conceptul frângerii este deplin dezvoltat și póte urma arătarea țifrei):

b) Arătarea țifrei.

(Inv. face pe tablă o linie orizontală și apoi dice:) Priviți! Ce am făcut eu pe tablă? Spune tu Ióne! (. . . o linie.) Lipsesce ceva din linia acesta? (. . . nu lipsesce nimica.) Fiind-că din linia acesta nu lipsesce nimica cum este ea? (. . . ea este întregă.) Ce ne înfă-

țizează dar și linia acesta? (. . . un întreg.) Priviți acum ce fac eu cu linia acesta! (Inv. împărțește linia în 4 părți asemenea de mari) și dice: Ce am făcut eu acuma? (. . . ai împărțit linia.) În câte părți am împărțit eu linia acesta? (. . . în 4 părți.) Eță aci e metru și le măsură pe tóte se veđi care din aceste părți este mai mare! (Elevul măsură și apoi țice: Tóte sunt asemenea de mari.) Așadar ce ai aflat? (. . . că tóte părțile sunt asemenea de mari.) Arată tu Nicolae o parte de acesta! De unde și până unde se întinde? (. . . de aici până aici.) Arată tu 2 părți! Arată tu 3 părți! Care mai mare? (. . . sunt asemenea.)

Ce am învățat cum se numesce una sau mai multe părți asemenea de mari dintr'un întreg (. . . frângere). Ce este dar o parte de acesta? (. . . frângere). Bine! Acum băeți vom arăta și în scris părțile întregului. Prin ce semne am arătat noi numerii întregi? (. . . prin țifre).

Însemnați-ve: Precum numerii întregi 1-am arătat prin țifre așa și părțile de întregi încă le vom arăta prin țifre! Prin ce vom arăta dar (. . . prin țifre). (Rep.) Spune tu Nicolae! În câte părți e împărțită linia acesta? (. . . în 4 părți). Vedeți, fiind-că linia sau întregul e împărțit în 4 părți, eu o și însemnez acesta pe tablă! (Inv. scrie pe tablă 4). Ce am însemnat pe tablă? (. . . 4 părți). Pentru ce am însemnat 4 părți? (. . . că întregul e împărțit în 4 părți). (Acum inv. prin o linie verticală despărțește o parte din cele 4 fig. 1.) Ce am făcut eu acuma? (. . . ai despărțit o parte). Din câte părți? (. . . din 4 părți).

Prin ce am despărțit eu ..... 1 fig.
o parte din 4 părți? ..... 2 fig.
... (prin o linie verticală.) ..... 3 fig.
(Arată-o și tu partea ..... 4 fig.
acesta! Cum îi mai putem dice la o parte de patru?
(. . . un pătrar) Priviți! Eu și partea acesta o însemnez aici deasupra lui patru. (Inv. șcrie așa (1) fără a trage linióra.) Câte părți am însemnat eu pe tablă? (. . . o parte) Arată-o partea acesta pe liniie. Arată-o acuma în scris! Din câte părți am despărțit eu o parte pe linie? (. . . din 4 părți.) Însemnați-ve: Cuvântul din fl însemnám prin o liniórá orisontală care o punem aici între 1 și 4. Prin ce însemnám dar cuv. din? (. . . prin o liniórá orisontală. Acum o și putem ceti așa: o parte din patru. (Arată și pe linie! arată acum érá în scris și ceteșce! Unde am scris 4 părți (. . . din jos) Unde am scris o parte? (. . . din sus). Ce am tras între 1 și 4? (. . . o liniórá orisontală.) Ce însemnézá linióra acesta? (. . . din) Cum am numit noi una sau mai multe părți asemenea de mari dintr'un întreg? (. . . frângere.) Ce este dar o parte din 4? (. . . frâng.) așa dar ce semn este scris pe tablă? (. . . unei frângerii.) Priviți! (Inv. prin o liniórá verticală despărțește 2 părți din 4 sau 2 patrare fig. 2). Dar acuma câte părți am despărțit? (. . . 2 părți). Din câte părți am luat eu 2 părți? (. . . din 4 părți). Acesta cred că o vei șci tu Nicolae scrie pe tablă, aci e creta și scrie! Unde vei scrie pe 2 sau două părți? (. . . din sus.) Dar pe 4 unde-l vei scrie? (. . . din jos.) Intre

ele ce vei pune? (. . . o linióră.) Scrie dar! (. . . elevul serie $\frac{2}{4}$). Acum cetește ceea ce ai scris. Cu ce ai însemnat cuv. din? (. . . prin o linióră orizontală.)

Priviți cu toți! (Inv. prin o linie vert. despărțește 3 pătrare fig. 3) Acuma câte părți am despărțit? (. . . 3 părți). Din câte părți am luat eu 3 părți? (. . . din 4 părți). Acésta s'e o scrie pe tablă Ioan! Unde vei scrie pe trei? (. . . de asupra.) Dar sub 3 ce vrei scrie? (. . . pe patru), Între 3 și 4 ce vei trage? (. . . o linióră oris.) Deci scrie, s'e vedem! Cetește ceea ce ai scris! Arată-o acéstă și pe linie!

(Va urma)

D I V E R S E.

* **Maiestatea Sa**, pré-gloriosul nostru Împérat și Rege apostolic Francisc Iosif I. în săptămâna trecută a vizitat în Petesburg pre Maiestatea Sa, țarul Rusiei. Augustului nostru Monarch i-s'a făcut la Petesburg o primire din cele mai călduróse. La prânful de gală dat în onórea Majestății Sale Augustului nostru Suveran M. S. țarul a ridicat în limba franceză următorul toast:

Prezența M. Tale în cercurile nóstre ne face fericiți. Pun pond pe aceea, că acéstă dovadă a prieteniei sincere ce ne leagă împreună, s'e o mulțămesc M. Tale. Acésta prietenie o întărește comunitatea de principii și de interese, cari au de scop s'e asigure pacea spre binele popórelor nóstre. M. Ta cunoști cordialele sentimente, de cari sunt cuprins față cu persóna M. Tale și cunoști acel deosebit pond ce eu îl pun pe aceea, ca s'e fiă întré noi deplină solidaritatea față cu acel înalt scop, cătră care tindem. Golesc păharul în sănătatea M. Tale, a M. Sale împératesei și regine și în sănătatea familiei imperiale și regale.

La acest toast M. Sa prégloriosul nostru Împérat și Rege Francisc Iosif a răspuns tot franțuzește următoarele:

Adânc emoționat de afabila primire, de carea M. Ta ai avut grațiositatea a mé face părtaș de multa atențiune, cu carea sunt încunjurat deja din momentul când am pășit preste frontiera acestui imperiu, satisfac dorinței inimei mele, când pentru acésta esprim M. Tale profunda și sincera mea recunoștință. Mé bucur, că în acésta v'ed noul gagiu al strinsei prietenii, carele basat pe sentimentele reciprocei stime și loialități, forméză permanenta garanță a păcei și bunăstării și a propășiri i popórelor nóstre spre fericire. În sigura conștiință a triumfului acestei cestiuni voui fi totdeauna fericit, că pot conta la mult prețuitul sprigin al M. Tale, și convins despre succesul ce inomis va urma al acestor nisuințe comune ale nóstre, — golesc păharul în sănătatea M. Tale, a M. Sale țarevnei și în sănătatea familiei țarești.

* **Conventre colegială**. Învătătorii, cari au absolvat institutul nostru preparandial la anul 1881, și cei cari au absolvat la anul 1892 s'au întrunit Vinerea trecută aici în Arad la o convenire colegială. La 9 óre dimineța au asistat în corpore la parastasul ținut la ceterarea dênșilor în biserica catedrală din Arad pentru profesorii reposați ai institutului; ér după serviciul divin s'au

întrunit în sala cea mare a seminarului diecesan, unde a discutat cestiuni didactice.

* **Musica**. Au apărut în edițiune litografată 4 piese musicale arangiate pentru cor mixt de Val. Magdu: „Iorghină“, cântec poporal de prin părțile ungurene și bânățene (cvintet); „Dorule o dorule“, cântec poporal de sub podgoriile aradane (cvintet); „Nușca“, pe melodia dansului „Pe picior“ din Bânat (sextet) și „Fóie verde tiriplic“, cântec poporal de pe șesul Bérsei (cvintet). S'e află de vindare la autor în Arad. Prețul unei piese e 25 cr, Tóte 4 constă 80 cr., plus 4 cr. porto.

* **Protopresviter militar**. Inregistrăm cu bucuriă, că Majestatea Sa prea gloriosul nostru Împérat și rege apostolic Francisc Iosif Antâiul s'a îndurat pré grațios a denumi pre părintele capelan militar gr. or. rom. clasa primă Nicolae Dimitrievici, aflătoriu de presente în garnisóna din Lenberg de protopresviter militar greco-oriental. Nou numitul părinte protopreiviter militar este de naționalitate român și aparține jurisdicțiunii spirituale a archidiecesei gr. or. române din Cernăuț.

Felicitățile nóstre!

Bibliografie. Dilele aceste a apărut de sub tipar o valoróșă carte didactică: „Religiunea în scóla poporală — indegetări metodice de Dr. Petru Barbu. Caransebeș, 1897. Editura autorului.“ — Autorul după ce arată care e problema scólei poporale, tractéză în mod sistematic cestiunea cum are s'e s'e propună religiunea în scólele poporale? Recomandăm noua carte a d-lui Dr. P Barbu preoților și învățătorilor nóstri.

* **Invitare** Tinerimea gr. or. rom. din Bazoș invită la petrecerea împreună cu o serată musico-declamarică-literară, carea se va arangia în séra de Stul George, adecă în 23 Aprilie a. c. pre lângă următorul program: 1. „Christos a inviat“ cuartet cor de N. Chicin. 2. „Cuvânt de deschidere“ rostit de președintele societății A. Bădescu. 3. „Stancuța“ cor sextet de G. Musicescu cu acompaniament de orgul de A. Bădescu 4. „Străina“ poesie de V. Babeș, declamată de M. Cândea învățătoare în Izvin. 5. „Prietenii ca cei mai mari dușmani ai omului“ disertație cetită de N. Clómbes. 6. „Ileana“ cor sextet de G. Musicescu cu acompaniament de V. Vădescu, 7. „Cerșitórea“ poesie de * decl. de S. Niga învățătoare în Ianova. 8. „Dor dorule“ cor sextet de G. Musicescu cu acompaniament de orgul de G. Bădescu. 9. „Pentru ce e scóla?“ disertație cetită de I. Pascu. 10. „Sila“ poesie de Boliac. decl. de A. Bădescu inv. 11. „Dis'a badea“ cor sextet de G. Musicescu cu acompaniament de orgul de A. Bădescu. — Începutul în 6 óre séra, Prețul de intrare: de persónă 50 cr., de familie (3 persóne) 1 fl. Oferte și suprasolviri marinimóse se primesc cu mulțămită și se vor cuită publice. Venitul curat se va întrebuința spre inființarea unei localități pe séma societății de cântare. — Onorații domnii cari ar binevoi a ne onora cu prezența la concertul nostru, îi rugăm cu tot respectul a avisa comitetul, pentru a se puté îngriji de cele necesare pentru primirea și întimpinarea on. óspeți la gară, precum și ca s'e s'e pótă orienta în priincuartirării. Corespodințele se vor adresa dlui inv. A. Bădescu. — Comitetul arangiatoriu.

* **Pe mare!** În luna trecută o mare corabie neguțătoréscă, „Sonthampton“, ajunsă de furtună pe mare a fost înecată de valuri. Abia puținii au mai scăpat cu viță. Cei scăpați au ajuns prin 2 Aprilie în portul dela

Havre. Mulțime mare de lume curioasă 'i-a impresurat, ca să audă ce spun despre ce au pățit. Scene care de care mai mișcătoare se urmau: părinți, fi, soții și rude de-ale celor scăpați îi îmbrățișau plângând de bucurie alții își frângeau mâinile de desnădăjduire vedând că ai lor așteptați nu reîntorc!... Cei scăpați însă, nu mai arătau nici o bucurie de revedere, nu erau în stare să mai zimbescă măcar: suferințele grozave ce le-au îndurat în primejdie, 'i-au înmărmurit; priveau pe ai lor cu ochi reci, indiferenți și pe totă lumea din jurul lor! Un subcăpitan încă era între ei. Impresurat cu întrebări, răspundea scurt de tot.

— Am fost 70 pe corabie; între care 12 călători.
— Și câți s'au înecat?

Cinzeci-și-patru. Am avut 8 luntri de mântuire. Patru însă cum le-am slobozit în apă, au fost isbite de corabie, că toate fărâmi s'au făcut! O, era grozav de furioasă marea! Nenorocirea s'a întâmplat într'a 7-a seră. Venia apa, venia, venia! Inzadar ne-am fi încercat să ne împotrivim ei. Era peste putință. Creșteau valurile cât casele și se goneau unele pe altele în spre noi, în chip fioros.

— Și a fost spaimă, mare?

Din contră, cu o liniște uimitoare se purtau toți. Pe la 10 ore seara căpitanul Iaqueneau ne-a provocat să sărim în luntrile de mântuire. Elementele turbate biruiau. Călătorii trecură în luntri. După ei noi. Căpitanul în cea mai din urmă; eu în cea de lângă a lui. Și îndată după astea, corabia uriașă se scufundă cu o repeziune uimitoare! Dacă numai 2 minute întârziea porunca căpitanului nu mai era mântuire! Și de atunci nu mai știu nimic nici despre corabie nici despre celelalte luntri! — Ce-am suferit de aci încolo e oribil. Două zile și 2 nopți am stat pe apă, după liniștirea mării în tăcere și desperare. Nici un semn de care să animăm o rază de speranță de ajutor. În ziua a treia toți erau istoviți de fome, de oboseală, și de iritația continuă. Aveam hrană puțină, și eu dam dintr'însa cu sgârzenie mare, numai cât se nu móră de fome, căci nu știam cât va trebui să ne lungim viața de chinuri, și să avem cât de cât cu ce o mai hrăni. Curios de tot era aceea, ce noi vedeam înaintea noastră în zilele aceste de suferință, îngropați între norii cerului și oglinda uriașă a a ei. Intr'o zi ne-am trezit că totul în jurul nostru e numai halucinațiune, o lume și o viață ca în vis. Fi-care privia cu ochi ca de sticlă și vedea în aer, și mai ales între norii cerului, fel și fel de arătări bizare. Unii credeau că-s în teatru: aplaudau pe teatriste și le trimeteau sărutări de virful degetelor. Norii, în chip miraculos, se formau pentru ochii fiecăruia în astfel de chipuri de ființe, care întrec ori-ce închipuire. Eu însumi, deși eram în totă firea, am vădut curat pe cer forma unei femei frumoase care-și deschidea brațele spre mine. De spaimă, de fome, de atâta încordare, mulți au fost zguduți în totă ființa lor. Picard, unul dintre oamenii nostri de serviciu, a nebunit cel dintâiu. Urla, blăstăma, se isbia, cât a trebuit să-l legăm. Bietul încă pe corabie își rupsese o mână, și acum trebuia să sufere greu și din pricina ranei. Intr'o clipită, când nu 'l-am vădut, și-a scos el cum a putut mâna din legătură și a sărit în mare! În dimineața următoare erau deja șapte nebuni în luntri! Era ziua a patra că rătăciseră pe apă. Venia un vapor; 'i-am făcut semne desperate să vie spre noi; s'a dus mai departe. Setea ne omora. Ah, cine nu știe ce e setea și nesomnrl, nu știe ce e chinul în lume! Zgribuind de frig, vineți, îngenunchiați rugam pe Dumnezeu să dea ploie, și ce bucurie am avut când o ploie cu grindină s'a descărcat asupra mării: nu ne dureau lovi-

turile ei, ci lacomi îi adunam în pumni picurii și petricelele și le sorbeam. Mai târziu am trebuit să bem apă de mare, rea și bolnăvitoare... Am suferit că am împetrit! Nu vă mirați că nu ne putem nici bucura de scăpare și de revederea voastră.

Concurs.

Neputându-se ține alegerea de preot la Chertiș în urma publicării primului concurs, — acum adouă-ora se escrie concurs pe parochia din această comună și încă ameliorându-se dotațiunea la 610 fl. — parochia a ajuns la clasa a doua conform următoarelor venite:

a) una sesiune pământ parochial 320 fl.; b) stolele fac 140 fl.; c) două grădini 40 fl.; d) birul parochial 110 fl.; și cuartir liber în casa parochială.

Recurenții sub durată de 30 zile dela prima publicare vor avé a se presenta vre-odată în biserică érá recursele le vor substerne pe calea P. On. Oficiu protopresbiteral din Buteni (Butyin, Arad m.)

Chertiș, la 17 April 1897.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: CONSTANTIN GURBAN, protopresbiter

—□—

Pentru postul de preot-învătătoriu în Păiușeni prin această se escrie concurs până la 30 de zile dela prima publicare.

Venitele sunt a) una sesiune pământ preotesc 80 fl.; 2) două grădini 25 fl.; 3) bir dela 130 case 130 fl.; 4) stole 150 fl.; 5) plata învățătorescă 100 fl. 6) bucate învățătoresci 13 șinice 52 fl.; 7) fasole 2 măsuri 4 fl.; 8) 5 stângini de lemne anume pentru învățătorii 25 fl. — Suma 566 fl. și cortel liber cu două chilii și alte supraedificate.

Recurenții în acest restimp se vor presenta vre-odată la biserică și pe calea P. On. Oficiu protopresbiteral din Buteni (Butyin Arad m.) și-vor substerne recursele sale.

Păiușeni, la 15 April 1897.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: CONSTANTIN GURBAN, protopresbiter.

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Comuna bis. gr. or. rom. din Arad, publică **Concurs** pentru zidirea unei case cu etagiu, pe lângă oferte și licitațiune minuendă.

Cei interesați sunt deci provocați, că pe lângă depunerea 1122 fl. 90 cr. cautiune, adică 5% din suma preliminară de 22458 fl., — până la 27 Aprilie (9 Mai) a. c. 10 ore a. m. ofertele în regulă provădute subscrise și sigilate se și le ascernă subscrisului president. Ofertele închise se vor desface tot în această zi la 11 ore, cu care ocaziune se va ținea și **licitațiune verbală**. Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se pot vedea în totă ziua în localitatea școlei noastre din piața Tököly. În privința acceptării ofertelor comitetul și susține dreptul de necondiționată și lebera hotărâre.

Arad din șed. comitet. paroch. gr. or. rom. ținută la 17/29 Aprilie 1897.

Nicolau Oncu, m. p.
președinte.

Traian Vășianu m. p.
notariu.